

Gospodarski List.

S PODOBAMI.

Glasiló c kr. kmetijskega društva v Gorici.

Ureduje: vodja E. Kramer

„Gospodarski List“ izhaja kot priloga „Soče“ dvakrat na mesec in sicer vsak drugi petek. Udje c. kr. kmetijskega društva in naročniki „Soče“ dobivajo list brezplačno; drugače pa stane list na leto 1 gold. 20 kr. — Naročnina naj se pošilja c. kr. kmetijskemu društvu, dopisi pa vodstvu deželne kmetijske šole v Gorici. — Rokopisi se ne vračajo.

Štev. 18.

V Gorici, 30. Septembra 1887.

Leto VII.

Našim udom v Gorah.

Ker se je letos namnožilo število udov c. kr. kmetijskega društva-zlasti v Tolminskem okraju, imel se bo na novo ustanoviti kmetijski odsek za Kobariško stran ter izvoliti svojega zastopnika v glavni odbor; Tolminski odsek pa, kateri ima uže enega zastopnika v osebi gosp. viteza dr. Josipa Tonkli-ja, imet bo voliti še dva zastopnika. Tolminskemu odseku se je pridružil Cerkljanski okraj, kateri šteje zdaj samo tri ude, Kobariškemu odseku pa Bovški okraj, v katerem so tudi samo trije udje.

Gosp. Ignacij Kovačič, načelnik Tolminskega odseka bo sklical v kratkem tamošnje ude k dotični volitvi; za Kobariški odsek pa je naprošen gosp. Ivan Grntar v Kobaridu, da skliče ude za ustanovitev odseka in volitev enega zastopnika. Pri dotični volitvi naj padejo vsi osebni oziri na stran; glavna skrbi bodi vsem, da izbero v glavni odbor take može, katerim je kmetijski napredek naše dežele na srci, kateri so zadosta inteligentni in skrbni ter bodo lahko in radi prihajali k odborovim sejam. Cerkljani, Bovčani in Kanaleci pa naj bi se vzajemno spodbujali k živahnejši deležbi v namen, da bo mogoče vsakemu okraju ustanoviti svoj kmetijski odsek ter imeti vsaj po ednega zastopnika v glavnem društvenem odboru. Povsod se ustanavljajo društva za poduk, zabavo in druge duševne in gmotne namene. Naše kmetijsko društvo ustanovljeno po cesarici Mariji Tereziji slavnega spomina, pa obstoji uže nad 120 let, posreduje med vlado in deželo v prospah najvažnijih naših materjalnih koristi, je zbiralo vselej krog sebe najveljavniše može duhovskega in drugih stanov, je torej imenitno po svojej starosti, po svojej sestavi, po svojej veljavnosti, -- ono pač zasluši, da mu odmenimo večje zanimanje in živahnejše sodelovanje, nego do zdaj. Sodelujmo, da bomo vredni sodeležbe koristi!

Nova postava o izvršbah ali eksekucijah v potirjanje lmetkov.

(Konec).

Za prvo dražbo ustanovljeni pogoji ostanejo veljavni tudi za vnovično dražbo, ako niso bili premenjeni vsled rekurza podanega proti dognani prodaji.

Pravice in dolžnosti, ki so nastale za nadponudnika s tem, da je bil vsprejet, nehajo, ako so bili dražbeni pogoji premenjeni s pravno-veljavno rešitvo rekurza proti dokladi, ki je bila komu dodeljena pred nadponudbo.

Razun tega slučaja veže nadponudnika, tudi če ne dostane na dražbi, njegova ponudba dotle, dokler nova največa ponudba glede prodane nepremičnine ne postane pravno-veljavna, ako ni bila eksekucija na to nepremičnino uže poprej razveljavljena.

Po končani dražbi sme, če dražbeni pogoji ne ustanavljajo nič družega, proti dolžniku — razun realnih upnikov — tudi dostalec in pripuščeni nadponudnik zahtevati eksekutivno sekvestracijo kake nepremičnine.

Tudi proti dostalecu, kateri je bil že dejan v posest na dražbi ukupljenega posestva, pa je v zamudi s plačilom, sme se zahtevati zavarovalna sekvestracija nepremičnine, dokler ni ta nepremičnina izročena v last.

V vseh slučajih ima sodnija postaviti sekvestra ne oziraje se na predloge strank.

Kedar pri zvršeni posilni prodaji kake nepremičnine cena, ki jo je ponudil dostalec, ne doseza niti tretjine cenilne vrednosti, ali, kjer ni cenitve, niti tretjine klicne cene, ter bi iz te prodaje morala izvirati dolžnikova gospodarstvena poguba, tedaj ima dolžnik pravico, od sodnije, ki je opravila dražbo, zahtevati, naj proglasi, da storjena posilna prodaja nima moči.

To zahtevo naj dolžnik v neprestopnem roku

14 dni pismeno poda ali na zapisnik povè. Rok teče, ako ni bila podana v postavnem času nobena nadponudba, od dne, do kterega bi se bile mogle podati nadponudbe, ali če je bila nadponudba pravočasno storjena, od dne po novi dražbi, oziroma od časa, ko je bila nadponudba pravno-veljavno zavrtna.

Če ni taka dolžnikova zahteva očitno neopravičena, naj sodnija odredi dan na kolikor mogoče kratek rok, ter naj uradoma povabi dolžnika, izvršitelja in dostalca, kakor tudi one osebe, katerim je po dotičnih veljavnih predpisih naznanjati dražbo. Dalje naj se sodnija še predno pride ta dan, obrne uradoma na občino ali na politično oblastnijo za potrebna pojasnila o dolžnikovih gospodarskih razmerah.

Kedar je sodnija zaslišala povablence in če ne pridejo, naj tudi brez njih brez pravega dokazovanja na jasno dene stvari in po svojem spoznanji sodi o dolžnikovi zahtevi ter ob enem naznani nagibe ali uzroke svoje razzodbe.

Ako usliši zahtevo ter proglasi, da zvršena posilna prodaja nima moči, ima ob enem objaviti, da se, predno poteče leto dni od časa, v kterem je ta izjava postala pravno-veljavna, ne more zahtevati zaradi iste terjatve nova eksekutivna dražba, nepremičnine.

Proti razzodbi o dolžnikovi zahtevi, da bi se zvršena posilna prodaja proglasila za neveljavno, dopuščen je rekurz.

Kedar je uže odprt konkurz nad dolžnikovim premoženjem, ne more ni dolžnik, ni oskrbnik mase zahtevati proglašenja, da zvršena posilna prodaja nima moči.

Ako se odpre konkurz med tem, ko teče obravnava o takšnej zahtevi, treba je zahtevo zavrtni.

Vsem po tej postavi dopuščenim rekurzom je odločen rok 14 dni.

Kakor se vidi, ima ta postava človekoljubno namero; ona jemlje v svoje zavetje dolžnika, ne da bi hotela škodovati upniku, ampak v edini namen, da reši prvega gospodarske pogube.

Kako rabiti bika.

Naše c. kr. kmetijsko društvo si uže več let skrbno prizadeva dobivati državne podpore za zboljšanje domače goveje živine. Iz teh podpor nakupuje bika čistega plemena ter jih pod ugodnimi pogoji razdeluje med razumne kmetovalce raznih strani dežele in sicer po vrsti, eno leto na furlansko stran, drugo leto na Kras in Vipavsko in tretje leto v gorske okraje. V Furlaniji se navadno ne sa.no lahko oddajajo, ampak kmetovalci se celó pulijo za nje, na drugih straneh dežele vlada pa nekaka mlačnost v tem oziru in še več ko mlačnost — nemarnost. Naši kmetovalci se radi pritožujejo, zdaj, da so biki, ktere preskrbuje društvo, pretežki, zdaj da so prehudi, zdaj da tretje leto niso več za rabo itd.

A plemena odločena za to ali ono stran, so odbrana na podlagi dosedanjih skušenj z ozirom na različne krajne razmere, in ugovori naših kmetovalcev niso nikakor opravičeni, mariveč prihajajo večinoma od nerazumne reje od nerazumnega ravnanja z biki.

Navadno se račun, da more en bik dobro obrejiti 60 do 80 in če je prav krepak in razvit, tudi do 120 krav na leto. Posamezni veči posestniki, kateri redé bika samo za plemenenje svojih krav, ga ne pripuščajo več kakor do 40 krat. Sicer pa se je o tem ravnati po starosti živali; kedar postane bik goden za plemenitev, naj se v prvem letu le prav zmerno rabi, le polovico tega kako. v drugem letu; popolno število krav mu je dati še le v drugem in posebno v tretjem letu, v naslednjih letih se ponehuje. Nadalje naj se praviloma bik pripušča h kravi samo enkrat na dan, razun slučajev, kjer rabijo bika v stalnih obrokih, to je vsako toliko časa.

Naši kmetovalci pa navadno ne pazijo mnogo na bikovo starost: ampak pripuščajo ga tolikokrat k skoku, kolikokrat se jim priženó krave. Oni ne pomislijo, da s tem zeló oslabé in s časoma ugonobé bika, pri tem pa da se vbreji komaj tretjina prigvanih krav, ko je bil za druge skok brez učinka. Tako ravnanje je živinorejcem v veliko škodo.

Kdor hoče ohraniti bika pri pravi moči, naj ga dobro oskrbuje, snaži, tečno krmi, naj mu da, če more, vsak dan kaka *dva litra ovs*a zobati; to ga dela posebno živega in čilega, da lahko tudi kaj več opravi, kakor po navadi.

Bika ni dobro vedno v hlevu držati, sicer postane lahko len in trmast. Kder ne gonijo živine na pašo, naj učé bika kaj voziti; mlada žival se temu lahko privadi; a le zmerno naj se rabi za delo in sicer nikdar ne za dolgotrajno, težko delo, kakor za oranje, vožnjo drvi itd. Bika je vprezati véasi samo za to, da ne olenúši in ne zdívja.

Dalje je treba tudi z bikom lepo, človeško ravnati in ne kakor delajo mnogi, krotiti ga ali naganjati z upitjem, pretepanjem in suvanjem, posebno kadar ga pripuščajo h kravi, pa ne more svoje dolžnosti opraviti, ker je morda tisti dan uže tri ali 4 krave imel in je uže ves spehan in onemogel. Kmetovalec, kateri ubozega plemenjaka neusmiljeno pretepa, da je polen oteklin in na mestih ves oguljen, temu gotovo ne gre za to, da žival zdravo in pri pravi moči ohrani, mariveč mu je le za bore 50 kr., ki jih dobi od vsake krave; ali pa plemenjaka prenapenja in slabi in ali krave breje ostanejo, to mu je deveta briga. Ni čuda, če biki, s kterimi se tako ravna, postanejo leni, hudobni, trmastí in dolgo pred časom nesposobni za nadaljno plemenenje.

Kedar se bik bolj postara in postane težji, moramo mu pripuščati manj krav in bolj odrasle in težke in ne, kakor delajo mnogi, da mu pripuščajo junice, ali sploh šibke, mlade krave. Saj nas mora uže zdrava pamet učiti, da med starim bikom in junico ni pravega razmerja.

Biki naj se pravilno redé in razumno rabijo,

potem ponehajo vse pritožbe, da plemenjaki, ktere razdeluje kmet. društvo, niso primernege plemena, da postajejo kmalo pretežki, leni nesposobni itd. nasprotno bodo naši kmetovalci spoznali dobrodejen upliv vpeljanih bikov čistih plemen na splošno zboljšanje naše govedoreje.

Žepič.

Skrb za mladiča, dokler sesa.

Prejeli smo od treh strani vprašanje, kako ravnati z mladičem (teletom, žrebetom), dokler sesa. Ker je to vprašanje jako važno, in ker naši živinorejci v tem oziru mnogo greše v svojo škodo, posneli smo naslednji poduk iz izvrstne D.r J. Bleiweisove "Umne živinoreje", po katerem naj bi se kmetovalci vsikdar zvesto ravnali.

Materno mleko je edini naravni živež mladiču; to mu je živež prav po natori, katerega si gre sam iskat. Naj se mu tedaj privošči prvo mleko, ktero navadno *mlezvo* imenujejo. Mleko prva dva dni je drugačno od poznejšega, ker to mleko nima le mlademu živež, temuč mu ima tudi dristilo (purgacija) biti, ktera iztrebi iz čev *tisto limasto blato*, ki se je napravljalo v trebuhu mladiča, dokler je še sad bil v maternem telesu.

Nato za nareja ravno za tega voljo to mleko slano, da sol blato iztrebi iz života. Če tedaj gospodar v svoji aboti ne pusti mladiču tega mleka, ker ni navadno po barvi in okusu, ravno dobri materi natori ravna nasproti.

Treba bi bilo tacega modrijana za nos prijeti in ga peljati med divjo živino, ktera je vendar veliko bolj zdrava in trdua, kakor naša vdomačena, da bi videl, kdo uni prvo mleko izmolzuje, da ga mladiček ne posesa. Naša domača mlada živina boleha ravno za tega voljo pogostoma, ker se jej to mleko ne privošči; sadovo blato zabasano v čevih ne gre od nje, se začne kisati, potem mladiča kolje in napanja, driska ga napade, noge mu v kolenih začno otekati itd. A vendar obdolžujejo se po tem *copernice* ali *hudobni sosedje!* Neumost lastna pa, ki je vsega tega kriva, se ne vidi!

S tem pa ne rečemo, da bi mladiček moral vse to mleko posesati: Kar mu ga ostaja, naj se le pomolze, da vime ne oteče.

Dovoli mladiču, kterege misliš za pleme obdržati, kar najdalje moreš, sesati, ker mleko materno ga najbolje redi in močuega dela. Kdor hoče živino večo iz manjše domače si izrediti, ima v tem, da mlade delj časa sesati pušča, gotov pripomoček. Za pleme obdržana teleta, jagneta in kozlički naj sesajo naj manj 6 tednov, žrebeta pa 6 mesecev; praseta sesajo večidel, dokler se jim poljubi.

Če ima mati toliko mleka, da ga mladiček vsega posesati ne more, ali če bi mu preveč povžitega v škodo bilo, treba je mater molsti, da mleko ne zaostaja v vimenu in boleznii (ovčiča) ne napravlja.

Najbolj naravno je, ako mladiček ostane pri materi. Navadno se vendar mladiči zavolj prostora v posebne pregraje zaprti ni se puščajo le ob dofočenih urah k materam. V teh tesnih pregrajah pa so mladiči kakor jetniki, in to je zoper natoro in zdravje, če ne morejo včasih malo ritati in posločiti. Naj bi tudi v tem le natora izgled bila! Divja živina ima svoje mladiče vedno okoli sebe.

Sicer naj je hlev, v katerem so mladiči z materami zraven, gorak pa vendar ne preveč soparčen, ker tudi zrak je mladini živež; sicer pa naj se doječe matere in mladi varujejo; da mrzla sapa čez nje ne piše.

Posebno zdrava in trdna živina bo tista, ktera pride v takem času na svet, da morejo mladiči z materjo vred kmalo na pašo; pašnik pa mora biti na solučnem kraji in v zatišji, hudega vetra obvarovanem. Tako mater na pašo spremljaje se vadi mladiček počasi družega živeža in se tako rekoč nevedoma sam odstavi.

Mleko pa je za mladiča vselej najbolj naravni živež in če se mu čez en teden začne drugačna hrana dajati, je izprva vselej na to gledati, da je mleku zelo podobna, postavimo, beljak od jajca, moka ali otrobi navodi, v vodi razdrobljene lanene preše. Dokler mladič še nima dosti zob in je želo-deč še zelo tanka in slaba kožica, nima moči, da bi mogel seno ali sicer trdo klajo izvečiti in prebavljati. Naj bi tega noben pameten gospodar nikdar ne pozabil.

Odstavlja naj se pa mladič vselej polagoma; po malem naj se mu pritrguje mleko na dan in v tem poklada druga primerna klaja; če je, postavimo, pred sesalo 4 krat na dan, naj se mu dovoli to potem skozi kaka dva dni le 3 krat, spet čez dva dni le 2 krat itd. Treba je tako ravnati, da ne zboli v enem hipu odstavljen mladič zavolj velike *premembe živeža*. To počasno odstavljanje je pa tudi za take matere potrebno, kterih gospodar po odstavi mladiča ne molze, kakor so kobile, svinje itd. Če takim hipoma odstaviš mladiča, se bo vime napelo in zbolelo.

Gospodarske novice.

Avstrijski gozdnarski kongres je napravil dne 26. t. m. izlet v Trnovski gozd in sicer iz Solkana na Trnovo, od tam na Lokve in v Karnico, vrnivši se slednjic skozi Šempas v Gorico. Vdeležba gozdnarjev od vseh strani je bila mnogoštevilna. Med potom so ogledavali gozd, sočne, priprave za spravlanje lesu in drv iz gozda itd.

Dne 27. je bilo zborovanje v sobani "Ogerske krone", v Gorici. Dnevni red je obsegal naslednje točke:

1. Zapazbe na sprehodu po Trnovskem gozdu.
2. Ktere najvažniše gozdno-tehnične naloge bi

priporočalo društvo novo ustanovljenemu deželnemu poskuševališču na Primorskem ?

3. Ktere ovire se ustavljajo posilnemu pogozdovanju, kakor se ima zvršiti na podlagi postavnih predpisov, in kako jim v okom priti ?

4. Poročilo o pogozdovanji Krasa na Primorskem in na Kranjskem.

5. Predavanje o vodnih razmerah na Notranjskem in o tamošnjih podzemskih vodnih poteh.

6. Poročilo o društvenem poslovanji, o stanji in gospodarstvu društva.

Potrudimo se, da dobimo obširniše poročilo o gozdnarskem zborovanji za prihodnji list.

Podelitev bikov. — C. k. kmetijsko društvo je priskrbelo iz državne podpore še 6 bikov čistega Belanskega plemena in jih podelilo pod znanimi pogoji naslednjim gospodarjem :

Jožefu Vulč-u v Čezsoči, Francetu Mlekužu v Bovcu, Jožefu Močniku na Grahovem, Janezu Kenda v Polubinji, Janezu Brovču v Grantu (v Grahovski županiji) in Janezu Kofolu na Ravnah na Cerkljanskem.

Sadjarjem na Tolminskem. — C. kr. kmet. društvo v Ljubljani je objavilo poziv tamošnjim sadjarjem, naj se oglase iz tistih krajev, kder morejo spraviti vsaj po en vagon tacega sadja skupaj, kakoršno so kupavali lansko leto Virtemberški sadni trgovci, ker je ono društvo zvedelo, da namerava priti tudi letos mnogo nemških kupcev na Kranjsko po sadje. Ker so na Tolminskem tu pa tam pridelali precej jabolk, opozarjamo sadjerejce na ta poziv, da se pobrigajo, če jim bo kazalo oddati svoje sadje na Nemško.

Kako se slive ali češplje do pomladi ohranijo. Slive ali češplje vzamejo se z drevesa kak suh in solnčen dan. Skrbno naj se potrgajo samo zrele, a vendar ne mehke češplje. Odtrgan sad pusti se kakih 36 ur na suhem prostoru, da se izhlapi. Sedaj se denejo češplje v nov, suh lončen lonec. Lonec mora biti dobro suh in ga je pred porabo skrbno zbrisati. Češplje se napolnijo z otrobmi ali z moko vred tako v lonec, da so repki obrnjeni proti dnu, da se nobena češplja lonca ne tišči in tudi druga druge ne. Ko je lonec napolnjen, zaveže se z pergamentnim papirjem in potem z mehurjem. Lonec je potem shraniti v suho in hladno shrambo, kjer ne more mraz do njega. Kadar se češplje rabijo, opero se ter drže v kakem situ nad soparom vrele vode, vsled česar dobijo obliko, kakor da bi bile ravnokar odtrgane.

„Kmet.“

Mleko za perutnino. Pri gospodinjstvu, kjer imajo krave, je vredno nekaj posnetega in pinjenega mleka perutnini dajati. S tem pospešuješ nesenje

jajec. Mleko izlij ali v korito ali je pa zmešaj s poparjeno moko, s stolčnim krompirjem itd.

„Kmet.“

Okrožnica. — Udje c. kr. kmetijskega društva, kateri pripadajo Goriškemu kmetijskemu odseku, so uljudno povabljeni, da se zberò dne 2. oktobra t. l. ob 11. uri predpoldne v društvenem uradu, kder bode volitev

1. odsekovnega načelnika,
2. dveh zastopnikov v glavnem odboru.

Glasevanje se bo vršilo z listki in se zaključi točno o poldne.

NB. En odbornik se ima voliti namesto g. Franceta pl. Gironcoli, kateremu je potekla triletna doba, pa se po pravilih lahko zopet izvoli, drugi pa, ker se je namnožilo število društvenikov.

KMETIJSKI ODSEK V GORICI

dne 23. septembra 1887.

Načelnik

CORONINI.

Tržne cene

30. septembra t. l. v Gorici.

	od gold.		do gold.	
Pšenica . . . . . 100 k.	7	80	8	—
Koruza . . . . . "	7	—	7	50
Rž . . . . . "	7	—	7	50
Ječmen . . . . . "	6	—	6	25
Fižol . . . . . "	8	—	12	—
Ajda . . . . . "	8	—	8	50
Riž (fin) . . . . . "	22	—	23	50
Riž navaden . . . . . "	19	25	20	—
Riž indijsk . . . . . "	14	—	17	50
Seno . . . . . "	3	—	3	20
Slama . . . . . "	2	—	2	20
Češplje (goriške suhe)	—	—	—	—
Breskvice (suhe) . . . . . "	—	—	—	—
Fige (suhe) . . . . . "	—	—	—	—
Maslo (kuhano) . . . . . 1 k.	—	85	—	96
Maslo (surovo) . . . . . "	—	66	—	70
Sir (navaden) . . . . . "	—	100	—	105
Vino črno furlansko				
100 litrov	16	—	24	—
Vino črno kraško . . . . . "	18	—	26	—
Vino belo Dornber. . . . . "	15	—	19	—
Vino belo briško . . . . . "	17	—	20	—
" " " novo "	12	—	16	—